

YENİDEN ASYA GİRİŞİMİ VE TÜRKİYE CUMHURİYETİ DIŞİŞLERİ BAKANI'NIN ORTA ASYA ZİYARETLERİ ÜZERİNE

Anımsanacağı üzere, Ağustos 2019'da düzenlenen 11. Büyükelçiler Konferansı, Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu tarafından duyurulan "Yeniden Asya Girişimi"nin başlangıç noktasını teşkil etmektedir. Dünya'nın temel ekonomik ve siyasi gücünün merkezini giderek doğuya, Çin merkezli Asya'ya kaydığı düşüncesi son yıllarda artan ölçüde kabul görmektedir. 2013 yılında Çin tarafından ilan edilen Kuşak ve Yol Girişimi ile birlikte daha da hız kazandığı düşünülen bu dönüşüm, hiç şüphesiz, bölge ülkeleri ile daha derin ilişkiler kurmak, etki sahasını genişletmek, ticari çıkarlarını geliştirmek isteyen Türkiye'nin de bölgeye olan ilgisini bir üst seviyeye çıkarma zorunluluğunu beraberinde getirmiştir. Yukarıda sayılan amaçlara matuf olarak tasarlanan Yeniden Asya Girişimi, küresel korona virus salgını nedeniyle 2020 yılı boyunca istenen ivmeyi yakalayamamış gibi görünse de, 2021 yılı başı itibarıyla yeniden önemli bir boyut kazanmaya başlamış görünmektedir. Her ne kadar Yeniden Asya Girişimi'nde temel hedef Doğu Asya ile Güneydoğu Asya'nın kilit bölgeler olarak öne çıktığı ASEAN ve RCEP ülkeleri ile olan ticaret ilişkilerinin üst noktalara çıkarılması olarak görülebilirse de, esasen bu bölgelerle komşu olan ve Güney Asya, Orta Asya, gibi geniş sahalardan yakından çalışılması gerekmektedir.

Bu kapsamda, Çin eksenli Yeni Asya'ya erişimde, Orta Asya ülkelerinin rolü Türkiye için belirleyici bir önemdedir. Gerek tarihi kardeşlik bağları, gerekse bağımsızlık sonrası süreçte hızla gelişen siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkiler, bölge ülkeleri ile Türkiye'nin, yakın gelecekte, Doğu ve Güneydoğu Asya'ya yönelik ortak çıkarlar temelinde tutum ve politikalar geliştirebileceklerine ilişkin umut vadetmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun, Mart ayı içerisinde gerçekleştirdiği Orta Asya turunun ilk iki durağı olan Türkmenistan ve Özbekistan'daki temasları, bu umutların somut gelişmelerle taçlandırılmasının hem mümkün ve hem de gerekli olduğunu göstermiştir.

Orta Asya turu kapsamında Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu ilk olarak 6 Mart 2021'de Türkmenistan'ı ziyaret ederek Türkmenistan'da Cumhurbaşkanı Gurbangulu Berdimuhamedov tarafından kabul edildi. Aynı gün içerisinde Türkmenistan Bakanlar Kurulu Başkan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Raşid Meredov'la da bir görüşme gerçekleştirdi. 7-9 Mart 2021 tarihleri arasında ise Özbekistan'ı ziyaret ederek Cumhurbaşkanı Şevket Mirziyoyev, Dışişleri Bakanı Abdulaziz Kamilov ve Başbakan Yardımcısı ve Yatırımlar ve Dış Ticaret Bakanı Serdar Umurzakov ile görüşti. Gündemde öne çıkan başlıklar arasında Türkmenistan'da ulaşım ve enerji konuları ilk sıraları alırken, Özbekistan'da ekonomi, güvenlik, Semerkant özelinde ise başkonsolosluğun açılması ve kimi üst düzey toplantıların planlanması yer aldı. Türkmenistan'ın Azerbaycan ile Hazar'da ortak araştırılacak bir "Dostluk" sahası tespit etmeleri elbette ki enerji alanında bölge ile ilgilenen ülke ve firmalar gibi Türkiye'nin de ilgisini çekmiştir. Bu çerçevede Çavuşoğlu, Azerbaycan-Türkiye-Türkmenistan formatında gerçekleştirilecek bir üçlü zirveye Türkmenistan Cumhurbaşkanı

Gurbangulu Berdimuhamedov'u davet etmiştir. Özbekistan'da ise gündemin ana maddelerini ekonomik ve siyasi ilişkilerin yeni yol haritasının çizilmesi ile Türkiye-Özbekistan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi 2. Toplantısı ve Bakanlar Kurulu arasında 2022-2023 Yıllarını Kapsayan İşbirliği Programı'nın belirlenmesi maddeleri, gündemi oluşturmuştur. Öte yandan, ziyaret sırasında, Özbekistan'ın Türkiye'nin İHA ve zırhlı araçları başta olmak üzere savunma sanayi ürünlerine ilgi gösterdiği ifade edilmiştir.

Türkmenistan ziyareti sırasında Mevlüt Çavuşoğlu'nun Cumhurbaşkanı Gurbangulu Berdimuhamedov ve Türkmenistan Bakanlar Kurulu Başkan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Raşid Meredov'la gerçekleştirdiği toplantıların verimli geçtiği belirtildi. Görüşmeler sırasında öne çıkan konular arasında özellikle enerji ve ulaşım alanlarındaki yeni işbirliği olanakları yer almaktadır. Ulaşım konusunda Türkmenistan'ın şu an tüm uçuşlara kapalı olduğu ancak en yakın sürede Türk Hava yolları'nın (THY) Türkmenabad şehrine uğramasına ve Türk tır şoförlerinin ülkeye girebilmesine izin verileceği ifade edildi. Ne var ki, tır şoförleri Azerbaycan'dan çıkarken bir kez ve Türkmenistan'a girerken yine bir kez olmak üzere Covid-19 testi olmaları gerekmektedir. Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu Türkmenistan'ın daimi statüde bir tarafsız ülke olmasının ilişkilerin geliştirilmesinin önünde bir engel teşkil etmediğini dile getirdi. Enerji alanında ise Azerbaycan ve Türkmenistan'ın Hazar Denizi'nde "Dostluk" olarak adlandırıldıkları hidrokarbon sahasını ortaklaşa araştırmak ve geliştirmek üzere anlaşmalarının Türkiye tarafından da desteklendiği ve TPAO ve BOTAS gibi şirketlerin bu çerçevede iş birliği yapmaya hazır oldukları ifade edildi. Bu konuya Türkiye tarafının da dahil olması konusunda gelecek günlerde üçlü toplantılar ve zirvelerde ayrıntılı olarak tartışılmasının gerçekleşeceği ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla Türkiye-Türkmenistan Zirvesi'nin ve Türkiye-Türkmenistan-Azerbaycan Zirvesi'nin düzenleneceği açıklandı. Bakan Çavuşoğlu'nun açıklamalarının arasında ayrıca "Türkmenistan ile tercihi ticaret anlaşması müzakerelerine en kısa zamanda başlamak istiyoruz" ifadesi de yer almaktadır. Kısaca ekonomi, enerji, ulaşım alanlarında yeni iş birlikleri, Çavuşoğlu'nun Türkmenistan ziyaretinde ele alınan konuların ana omurgasını teşkil etmiştir.

Türkiye Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun Özbekistan ziyaretinin ilk durağı Semerkant olmuştur. Çavuşoğlu burada, Özbekistan Dışişleri Bakanı Abdulaziz Kamilov, Turizmden Sorumlu Başbakan Yardımcısı Aziz Abdulhakimov, Türkiye'nin Taşkent Büyükelçisi Olgan Bekar ve Türkiye'nin Semerkant Başkonsolosu Salih Caner'in katılımıyla Türkiye Cumhuriyeti Başkonsolosluğu'nun açılışını gerçekleştirdi. Çavuşoğlu, törende, Özbekistan'ı tanıyan ilk ülkenin Türkiye olduğunu belirterek 28 Nisan 1992'de Taşkent'te açılan Büyükelçiliğe ek olarak, Özbekistan'ın bağımsızlığının 30. yıldönümünde Semerkant Başkonsolosluğu'nun da açılmasının kendine özgü anlamı bir hamle olduğunu belirtti. Öte yandan törende, 2018'de başlatılan İstanbul-

Semerkant seferlerinin de hem turizm hem de halkların karşılıklı ilişkilerinin geliştirilmesine katkı sağladığı ifade edildi. Genel olarak ziyaret kapsamında ulaşım, ekonomi ve güvenlik alanlarındaki konuların görüşüldüğü belirtilmektedir. Bunların arasında Tercihli Ticaret Anlaşması görüşmelerinin sürdürüldüğü ve Serbest Ticaret Anlaşması müzakerelerinin başlatılması için gerekli adımların atılmasının istendiği iletildi. İki ülke arasındaki ticaret hacminin 2.3 milyar dolar olduğu ve bu rakamın 5 milyar dolara çıkarılmasının hedeflendiği bildirildi. Savunma sanayii konusunda Özbekistan'ın Türkiye'nin ürünlerine ilgi duyduğu ve özellikle pek çok ülke gibi insansız hava araçlarına ve zırhlı araçlara önemli ilgi ve talep olduğu da basına yansıyan noktalardan biriydi. Genel çerçevede, görüşmeler sırasında, ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla yönelik olarak Türkiye-Özbekistan Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi 2. Toplantısı hazırlıklarının ele alındığı ve Bakanlar Kurulu arasında 2022-2023 Yıllarını Kapsayan İşbirliği Programı ve Tercüme Hizmetleri Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı'nın da imzalandığı bildirildi.

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Mevlüt Çavuşoğlu'nun turu gelecek günlerde Tacikistan temasları ile devam edecek. Öte yandan, Kazakistan ile de çeşitli alanlardaki temaslar hız kesmeden devam ediyor. Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu, 19 Mart tarihinde Kırgızistan'ı ziyaret ederek iki ülke dışişleri bakanlıkları arasında "2021-2022 İşbirliği Protokolünün imzalandığını, Türkiye-Kırgızistan YDSK 5. Toplantısı hazırlıklarının ele alındığını, Kırgız-Türk Dostluk Hastanesi'nin hizmete açılacağını, ... ikili ticaret hacmi hedefimizin 1 milyar ABD Doları olduğunu, Kırgızistan'daki Türk yatırımlarının toplam değerinin de 1 milyar ABD Doları'na ulaştığını ve Türkiye Maarif Vakfı'nın bölgedeki ilk okulunu Kırgızistan'da açacağını" ifade etti. Bu arada, Kazakistan Dışişleri Bakanı Mukhtar Tileuberdi de Mart ayında Türkiye'yi ziyaret ederek önemli temaslarda bulunduğunu ifade etmemiz gerekir.

Sonuç olarak Türkiye, bölgenin tüm ülkelerine yönelik çok boyutlu ilgisini korumaktadır. Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun Mart ayında gerçekleştirdiği yoğun gündemli Orta Asya turu bunun en yakın örneğini teşkil etmektedir. Türkiye'nin temel yaklaşımı, gerek kadim kardeşlik hukuku ekseninde ilerleyen Orta Asya ülkeleri ile olan ilişkileri her gün biraz daha ileriye taşımak, ve aynı zamanda Doğu ve Güneydoğu Asya'ya yönelik olarak daha güçlü bağlantıları Orta Asya ülkeleri ile birlikte kurmaktır. Çavuşoğlu'nun ifadesiyle tarihte köklü bir dönüşüm yaşanmaktadır: "tarihin sarkacı bir kez daha ana kıta Asya'ya yöneldi. 19 ve 20. yüzyıllar sırasında Avrupa ve Amerika asırlarıydı. Bugün tüm veriler 21. yüzyılın Asya asrı olacağını gösteriyor". Bu tarihi dönüşümün merkezinde yer almak ve Türkiye'nin ulusal çıkarlarını geliştirebilmek için ortaya konan Yeniden Asya Girişimi, yenilikçi projeler, ve hedefe yönelik politik araçlar ile desteklendiği oranda başarılı olacaktır. Orta Asya ülkeleri ile kurulan bağlar da bu çerçevede Türkiye'nin en değerli ve güçlü yanlarından biri olmayı sürdürecektir.

Yazar Vakur Sümer,

Avrasya Araştırma Enstitüsü, Kazakistan

Politika, Dış İlişkiler ve Güvenlik

- Güney Kore Ulusal Meclis Başkanı Park Byeong-Seug, Tacikistan'a resmi bir ziyarette bulunarak, Tacikistan Devlet Başkanı Emomali Rahmon ile görüştü. Taraflar, ülkeler arasındaki kapsamlı iş birliği konularını ele alarak, Ekonomik Kalkınma İşbirliği Fonu ve Kore Uluslararası İşbirliği Ajansı aracılığıyla ikili iş birliğini genişletme konusunda anlaştılar. Başkan Rahmon, Güney Koreli işletmelere Tacikistan'ın serbest ekonomik bölgelerinde lojistik ve ticaret merkezleri kurmalarını ve ülkeye tercihli krediler sağlamaları önerisinde bulundu (Asia-Plus, 02.04.2021).
- Türkmenistan ve Rusya'nın Ekonomik İşbirliği Hükümetlerarası Ortak Komisyonu bir toplantı gerçekleştirdi. Komisyon, ülkelerin iş çevreleri arasındaki ilişkiler ile ekonomik ilişkileri yoğunlaştırma tavsiyesinde bulundu. Taraflar; dijital teknolojiler, makine mühendisliği, ulaşım ve iletişim alanlarında iş birliğini derinleştirme konusunda anlaştılar. Türkmenistan ve Rusya'nın, bölgeler arası iş birliğinin geliştirilmesine yönelik hükümetler arası anlaşma ve 2021-2023 hükümetlerarası ekonomik iş birliği programı dâhil olmak üzere birçok önemli anlaşmaya imza atması beklenmektedir (Kabar, 31.03.2021).
- Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi liderleri geçtiğimiz günlerde gayriresmi bir çevrimiçi zirve gerçekleştirdi. Zirve'de Konsey'in Onursal Başkanı Nursultan Nazarbayev, Konsey'in adım değiştirmesini teklif etti. Söz konusu değişiklik teklifi diğer liderler tarafından da desteklendi. Ayrıca Konsey, Türkistan sehrini "Türk Dünyası'nın Manevi Başkenti" ilan eden bir bildiri kabul etti. Teşkilatın sekreterliğine "Türk Dünyası Vizyonu-2040" ve "Türk Konseyi Stratejisi 2020-2025" taslaklarının hazırlanması talimatı verildi (Anadolu Ajansı, 01.04.2021).
- Azerbaycan Dışişleri Bakanı Ceyhun Bayramov, Tacikistan Cumhurbaşkanı Emomali Rahmon ile görüştü. Taraflar, Azerbaycan ve Tacikistan arasındaki ikili ilişkilerdeki çeşitli konuları ele aldılar. Tacik Cumhurbaşkanı, Azerbaycan'ın topraklarının kontrolünü yeniden ele geçirmedeki başarısını dile getirerek, COVID-19 ile mücadelede Tacikistan'a sağladığı yardım için teşekkür etti. Cumhurbaşkanı Emomali Rahmon, Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'i, resmi bir ziyaret kapsamında Tacikistan'a davet etti (Azertag.az, 29.03.2021).
- Türkmenistan, yeni oluşturulan Parlamento'nun Halk Maslahatı Meclisi'nin üyelerini seçti. Mevcut Cumhurbaşkanı Kurbankulu Berdimuhamedov, söz konusu seçimlere katıldı, oyların %100'ünü alarak Halk Maslahatı Meclisi'nin üyesi oldu. Parlamento'nun üst meclisi, Türkmenistan Cumhurbaşkanı tarafından atanan sekiz üye ile halk tarafından seçilen 48 üye olmak üzere 56 üyeden oluşmaktadır (Hronikatm.com, 29.03.2021).
- Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) Dışişleri Bakanları Konseyi'nin toplantısı, Moskova'da gerçekleştirildi. Toplantıda üye bakanlar, uluslararası gündemin güncel konuları hakkında görüş alışverişinde bulunarak, dış politikada etkileşimi, insani yardım ve güvenlik alanlarında iş birliğini daha da genişletmeyi amaçlayan taslak belgeleri görüştüler. Delegasyonlar ayrıca BDT çerçevesinde iş birliğine ilişkin belge taslaklarını onaylayarak, değerlendirmek üzere BDT Hükümet Başkanları Konseyi'ne gönderdiler (Cis.minsk.by, 02.04.2021).

Ekonomi, Finans ve Enerji

- Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) ve Kazakistan, pandemi sonrası dönemde modernizasyon, dijitalleşme ve bölgesel entegrasyonu hızlandırmayı amaçlayan Gelişmiş Ortaklık Çerçeve Anlaşması'na imza attılar. 2017 tarihli taraflar arasındaki bir önceki anlaşma, Kazakistan'da yeşil ekonominin yaratılmasına katkıda bulunarak, ülkenin Orta Asya'daki yenilenebilir enerji konusunda lider konumunu pekiştirdi. Nisan 2021 itibarıyla EBRD, Kazakistan'da 280 projeye 7,95 milyar dolardan fazla yatırım yaptı (Kazinform, 02.04.2021).
- Dünya Bankası'nın son tahminlerine göre, Rusya'nın Gayri Safi Yurt İçi Hâsıla'sı (GSYİH) 2021'de %2,9 oranında büyüme gösterecektir. Daha önceki tahminlere göre bu oran %2,6'ya denk geliyordu. Ayrıca Kuruluş, Rusya ekonomisininin 2022'de %3,2 oranında büyümeye devam edeceğini öngörmektedir. Rusya'nın göstergelerindeki düzelmeye, 2020'de beklenenden daha düşük GSYİH daralmasından ve salgınla ilgili kısıtlamaların hızlı bir şekilde hafifletilmesinden kaynaklanmıştır. (TASS, 31.03.2021).
- Belarus Enerji Bakanı Viktor Karanveç, nükleer santralin, 18,5 milyar kWh üretimle ülkenin yıllık enerji ihtiyacının %40'ını karşıladığını ve bu santralin ülkenin enerji sistemine entegre edilmekte olduğunu duyurdu. Bunun için, üç teknik aşamadan ikisi tamamlandı, 1600 km'den fazla yüksek gerilim enerji nakil hattını inşa edilip bir kısmı ise yenilendi ve trafo merkezi sayısı dörde yükseltildi (BelTA, 01.04.2021).
- Kırgızistan Enerji Bakanı Kubançbek Turdubaev, Parlamento'nun Akaryakıt, Enerji Kompleksi ve Toprak Altı Kullanımı Komitesi'nin toplantısına katılarak, ülkenin Türkmenistan ile gaz tedariki için pazarlık yapmayı planladığını duyurdu. Bakan Turdubaev, Kırgızistan'ın Özbekistan'la da benzer görüşmelerin yapıldığını bildirdi. Bakan, Türkmenistan'dan gaz ithalatının iç fiyatları düşüreceğini ve elektrik tüketimini azaltacağını açıkladı. (24.kg, 30.03.2021).
- Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) Masdar'dan bir şirket, Özbekistan'ın Navoi bölgesinde bir rüzgâr santrali inşaatına başladı. Söz konusu şirket, Özbekistan hükümeti ile santralin kapasitesini 500 MW'tan 1,5 GW'a çıkarmak için de bir anlaşma imzaladı. Sonuç olarak, projeye yönelik doğrudan yabancı yatırım, planlanan 600 milyon dolardan 1,8 milyar dolara çıkarılacak. Tesisin kapasitesinin artırılması, 1,5 milyon haneye elektrik sağlayacak olup, karbon emisyonunu 3,3 milyon ton azaltacaktır (UzReport, 02.04.2021).
- Türkiye'nin Aksa Enerji şirketi, Özbekistan'ın Taşkent bölgesinde iki adet 470 MW'lık enerji santrali kurmayı ve 300 milyon dolar yatırım yapmayı planlamaktadır. Santrallerin yıllık kapasitesinin 3,9 milyar kWh olması öngörülmektedir. Projelerin uygulanması, yılda 550 milyon metreküp doğalgaz tasarrufu sağlayacaktır. Projelerin, 900 ek istihdam yaratması beklenmektedir (UzReport, 02.04.2021).

Toplum ve Kültür

- 10 Aralık 2020 tarihinde imzalanan Protokol gereği, Türk ve Azerbaycan vatandaşları 1 Nisan 2021 tarihinden itibaren karşılıklı olarak pasaportsuz seyahat edebileceklerdir. Söz konusu Protokol her iki ülke vatandaşlarının yeni nesil kimlik kartlarını ibraz ederek, seyahat etmesine olanak sağlamaktadır. Yeni uygulamanın kardeş iki ülke arasında var olan güçlü bağları daha da güçlendirmesi beklenmektedir (Aa.com.tr, 29.03.2021).
- Kazak Ekoloji, Jeoloji ve Doğal Kaynaklar Bakanı Magzum Mirzagaliyev ile Rusya Doğal Kaynaklar ve Ekoloji Bakanı Aleksandr Kozlov, "Kazakistan ile Rusya arasında 2021-2024 için özel olarak korunan doğa alanlarının geliştirilmesine yönelik iş birliği programını" imzaladı. Belgede, özel koruma altındaki doğa alanlarının yönetimine ikili iş birliği ve deneyimlerin paylaşılması öngörülmektedir. İmza töreni, çevre koruma alanında ikili iş birliği anlaşmasının uygulanmasının bir parçası olarak Orenburg'da gerçekleşti (Kabar.kg, 31.03.2021).
- Özbekistan ve Kırgızistan, Kırgızistan toprakları ile çevrili Özbekistan'ın anklav Soh yerleşim bölgesi ile Özbekistan'ın Riştan bölgesini birbirine bağlayan, yayalara ve araçlara açık olan bir yol açtı. Söz konusu yol, Kırgızistan ve Özbekistan halkları arasında çıkan sınır anlaşmazlığının ardından 2013 yılında kapatılmıştı. Ağustos 2019'da Soh-Riştan yolu, Avrasya Ekonomik Birliği'nin ihtiyaçları nedeniyle, tekrar kapatılmak üzere, kısa süreli olarak açılmıştı (Mediazona.ca, 01.04.2021).
- Kazak ve Özbek hükümetlerinin inisiyatifi ve Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi'nin (UNODC) iş birliğiyle Kazak-Özbekistan sınırındaki B. Konısbayev sınır kapısında yeni bir Sınır Etkileşim Ofisi (OPV) açıldı. OPV'nin işleyişi, sınır iş birliğinin genişletilmesine izin verecek ve sınır bölgelerinde düzenlenen etkinliklere karşılıklı katılımı kolaylaştıracaktır. Söz konusu çalışmanın amaçlarından birisi de Afganistan'dan gelen afyon trafiğine karşı koymaktır (Avesta-news.kz, 31.03.2021).
- Osmanlı İmparatorluğu'nun en uzun süre hüküm süren padişahı Kanuni Sultan Süleyman'ın nadir bulunan bir portresi Londra'da bir müzayedede 350,000 pound (481,000 dolar) karşılığında satıldı. Bu portrenin 120,000 pounda satılması öngörülürken 16. yüzyıl portresinin satış fiyatı, müzayedede öncesi yapılan tahminleri neredeyse üç katına çıktı. Tablo 19. yüzyıldan beri Fransa'da özel bir koleksiyonda bulunuyordu (Uzdaily.uz, 04.04.2021).
- Azerbaycan ve Türkiye ortaklaşa olarak Azerbaycan'ın geleneksel müzik aleti balabanın UNESCO İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne dâhil edilmesini talep eden bir dosya hazırladı. Dosya, Somut Olmayan Kültürel Miras Hükümetlerarası Komitesi'nin 2022'de düzenlenecek 17. oturumunda değerlendirilecektir. Balaban, dut veya diğer sert ağaçlardan yapılmış, yedi parmak delikli ve bir başparmak delikli olan silindirik delikli, üfleme bir çalgıdır (Azernews.az, 02.04.2021).